

Sociaaleconomische status o.b.v. inkomen en vermogen

Personen

De sociaaleconomische status van personen kan op basis van gegevens van de Inkomensstatistiek bepaald worden aan de hand van de hoogte van het persoonlijk inkomen, en/of aan de hand van de inkomensbronnen die een persoon heeft (sociaaleconomische categorie).

Het **persoonlijk inkomen** is het inkomen dat direct aan een persoon toegerekend kan worden. Het gaat hierbij om het loon van werknemers, het inkomen van zelfstandigen (dit kan ook negatief uitvallen!), een uitkering of pensioen.

Inkomensbestanddelen die niet eenduidig aan een personen toe te rekenen zijn, zijn niet meegenomen in het persoonlijk inkomen. Het gaat hier onder meer om inkomsten uit vermogen (rente op spaartegoeden, economische huurwaarde) en de huurtoeslag. De persoonlijke inkomens van de leden van een huishouden tellen dus niet op tot het besteedbaar huishoudensinkomen.

Bedenk dat de hoogte van het persoonlijk inkomen kan afhangen van de huishoudensituatie. Dit geldt bijvoorbeeld al voor een bijstandsuitkering: een alleenstaande krijgt een hoger bedrag dan de afzonderlijke partners van een bijstandspaar. Dit geldt zo ook voor de AOW. Maar ook bij werkende partners, kan het persoonlijk inkomen van een partner tijdelijk lager zijn, bijvoorbeeld omdat korter gewerkt wordt in verband met de zorg voor jonge kinderen. Een andere, mogelijk meer toepasselijke maatstaf voor de inkomenspositie van personen vormt het inkomen van het huishouden waarvan een persoon deel uitmaakt (zie vervolg onder huishoudens).

Op basis van het persoonlijk inkomen is voor alle personen die (persoonlijk) inkomen hebben, een percentielverdeling gemaakt, die weergeeft welke positie een persoon op de inkomensladder (1-100) inneemt (variabele INPP100PPERS). Voor het maken van een overzicht van personen naar hoogte van persoonlijk inkomen kan dit een handige oplossing zijn.

De **sociaaleconomische categorie van een persoon (SEC)** geeft weer wat de voornaamste inkomensbron van een persoon in een bepaalde periode (maand: SECM of jaar: INPSECJ) is geweest. De SEC is voor alle personen vastgesteld, dus ook voor personen zonder inkomen.

Jonge kinderen en jeugdigen van wie vastgesteld kon worden dat zij een opleiding volgen, zijn hierbij gekenmerkt als "Nog niet schoolgaand/scholier/student (met of zonder inkomen)". Alleen indien sprake is van een substantieel inkomen zijn personen die een opleiding volgen naar de aard van dit inkomen (werknemer, uitkeringsontvanger etc.) gekenmerkt.

Omdat zelfstandigen vaak veel tijd aan hun activiteit besteden, terwijl het resultaat uit deze activiteit laag of zelfs negatief kan zijn, is een persoon met resultaat uit eigen onderneming als zelfstandige getypeerd, ook als de persoon daarnaast hogere, andere inkomsten had. Alleen als deze andere inkomsten substantieel waren, is de persoon naar de aard van deze inkomsten getypeerd.

Voor veel onderzoek is de SEC die wordt vastgesteld op basis van jaarinkomens voldoende (de variabele INPSECJ uit INPATAB). Voor gedetailleerde analyses op maandbasis kan gebruikt gemaakt worden van de variabele SECM uit de SECMBUS. Bij hantering van de SECM moet bedacht worden dat niet alle inkomensbronnen daadwerkelijk op maandbasis zijn vastgesteld. Zo is het inkomen van zelfstandigen (winstaangifte) en freelancers (overige inkomsten uit arbeid op de belastingaangifte) alleen bekend op jaarbasis: dit jaarbedrag is in een gelijk bedrag over de 12 maanden van het jaar

verdeeld. Van personen die in de loop van een jaar gestart zijn als zelfstandige, is de startdatum dus niet vast te stellen. De SECMBUS bevat naast de variabele SECM (die de voornaamste inkomensbron van een persoon weergeeft) variabelen die gedetailleerd weergeven over welke inkomensbronnen een persoon in een bepaalde maand kon beschikken.

Bevat de onderzoekspopulatie vooral ouderen, dan zal de SEC binnen deze groep weinig differentiatie laten zien. Dit geldt mogelijk ook voor langdurig zieken, die vaak getypeerd zullen zijn als ontvanger van arbeidsongeschiktheidsuitkering of ontvanger van overige sociale voorziening (in dit laatste geval gaat het om de Wajong-uitkering). In onderstaand schema zijn de onderscheiden groepen binnen de sociaaleconomische categorie opgenomen.

Sociaaleconomische categorie van de persoon

11	Werknemer
12	Directeur-groootaandeelhouder (dga)
13	Zelfstandig ondernemer
14	Overige zelfstandige
15	Meewerkend gezinslid
21	Ontvanger werkloosheidsuitkering
22	Ontvanger bijstandsuitkering
23	Ontvanger uitkering sociale voorziening overig
24	Ontvanger uitkering ziekte/arbeidsongeschiktheid
25	Ontvanger pensioenuitkering
26	Nog niet schoolgaand/scholier/student met inkomen
31	Nog niet schoolgaand/scholier/student zonder inkomen
32	Overig zonder inkomen

Referentietabel

In bijlage A is een tabel overgenomen uit Statline die laat zien hoe personen met inkomen verdeeld zijn naar persoonlijk inkomen en naar sociaaleconomische categorie. Het betreft hier voorlopige uitkomsten voor 2016. Deze tabel wordt jaarlijks geactualiseerd met de laatst bekende gegevens.

Huishoudens

Voor sommige onderzoeken is het gewenst de **sociaaleconomische status van een huishouden** af te leiden. Als het bijvoorbeeld om minderjarige kinderen gaat dan ligt het voor de hand de "sociaaleconomische status" (SES) te relateren aan kenmerken van het huishouden waartoe een persoon behoort.

Op basis van gegevens uit het integraal Inkomensbestand/Vermogensbestand zijn diverse kenmerken te noemen, die in aanmerking komen om de SES te beschrijven:

1. De hoogte van het **gestandaardiseerd besteedbaar inkomen** van het huishouden (standaardisatie betekent dat het inkomen is gecorrigeerd voor de samenstelling en omvang van het huishouden); Het bestand INHATAB omvat zowel het exacte bedrag (INHGESTINKH) als de percentielgroep (1-100), INHP100HGEST, waartoe het huishouden behoort.
Het gestandaardiseerd inkomen kan als welvaartsmaatstaf ook aan personen toegekend worden. Anders dan het persoonlijk inkomen geeft het gestandaardiseerd inkomen immers weer wat de financiële positie is van het huishouden waartoe een persoon behoort.

2. De **voornaamste inkomensbron van het huishouden** (INHBBIHJ; loon, winst/verlies, uitkering, pensioen). Bedacht moet worden dat een huishouden een laag besteedbaar inkomen kan hebben doordat bijvoorbeeld de hoofdkostwinner zelfstandige is, die verlies geleden heeft. In deze gevallen kan de hoogte van het jaarinkomen een slechte momentopname zijn. De voornaamste inkomensbron geeft het huishouden in aanvulling op de hoogte van het inkomen ook een zekere status.
3. De hoogte van het **vermogen** van het huishouden (VEHW1000VERH uit VEHTAB). Welvaart kan niet alleen verbonden worden met het inkomen, maar ook met het vermogen. Hierbij moet wel bedacht worden dat vermogen gedurende het leven wordt opgebouwd: jongeren hebben in doorsnee een lager vermogen dan ouderen. De pensioenaanspraken van werknemers zijn niet in het vermogen opgenomen.
4. Een simpele indicatie van vermogen is, of er sprake is van een **eigen woning of huurwoning** (met/zonder huurtoeslag). Het betreft hier de variabele INHEHALGR uit INHATAB).
5. Indien het gewenst is om de **sociaaleconomische categorie** (werknemer, zelfstandige, arbeidsongeschikte, bijstandsontvanger, zonder inkomen) **van beide ouders** te weten, is dit te halen uit het integraal persoonlijk inkomen. Dit gegeven geeft een zekere overlap met de voornaamste inkomensbron van het huishouden, met name bij gezinnen met een alleenstaande ouder.

Referentietabel

In bijlage B is een tabel overgenomen uit Statline die laat zien hoe huishoudens verdeeld zijn naar gestandaardiseerd besteedbaar inkomen en naar voornaamste inkomensbron van het huishouden. Het betreft hier voorlopige uitkomsten voor 2016. Deze tabel wordt jaarlijks geactualiseerd met de laatst bekende gegevens.

Koppeling van huishoudenskenmerken aan personen

Het bestand INPATAB bevat de variabelen RINPERSOONSHKW en RINPERSOONHKW. Met behulp van deze variabelen kan uit de huishoudensbestanden INHATAB en VEHTAB, gegevens van het huishouden waartoe een persoon (begin van het jaar) behoort, opgehaald worden.

Koppeling van gegevens van de ouder(s) aan een kind.

Indien het gaat om bij de ouder(s) inwonende kinderen, dan zijn deze in INPATAB op te sporen door alle personen te selecteren met een gelijke RINPERSOONSHKW en RINPERSOONHKW. Vervolgens geeft de variabele INPPOSHHK uitsluitsel over de positie van de persoon in het huishouden ten opzichte van de hoofdkostwinner (bij huishoudens met kinderen is dit steeds één van de ouders). In alle andere gevallen (kind is het huis uit, of woont bij alleenstaande ouder) moet gebruik gemaakt worden van het kind-ouder-bestand.

Bijlage A. Personen naar hoogte van persoonlijk inkomen en naar sociaaleconomische categorie.

Inkomen van personen; inkomensklassen, persoonskenmerken											
Perioden	2016*										
Geslacht	Totaal mannen en vrouwen										
Onderwerpen	Personen met inkomen										
Inkomensbegrippen	Persoonlijk inkomen										
Inkomensklassen	Totaal	Inkomen: 1e 10%- groep (laag inkomen)	Inkomen: 2e 10%- groep	Inkomen: 3e 10%- groep	Inkomen: 4e 10%- groep	Inkomen: 5e 10%- groep	Inkomen: 6e 10%- groep	Inkomen: 7e 10%- groep	Inkomen: 8e 10%- groep	Inkomen: 9e 10%- groep	Inkomen: 10e 10%- groep (hoog inkomen)
Kenmerken van personen	x 1 000										
Totaal personen	13214.8	1321.5	1321.5	1321.5	1321.5	1321.5	1321.5	1321.5	1321.5	1321.5	1321.5
SEC: werknemer en zelfstandige	7419.8	283.5	275.0	447.9	430.2	725.1	866.6	984.4	1073.9	1147.3	1185.8
SEC: werknemer	6213.8	135.1	180.0	349.0	368.2	641.4	771.7	880.9	955.6	998.1	933.8
SEC: zelfstandige	1205.9	148.4	95.0	98.9	62.0	83.8	94.9	103.5	118.3	149.2	252.0
SEC: directeur-grotaandeelhouder	203.9	2.1	3.1	4.2	3.4	6.3	7.4	9.5	22.6	42.7	102.6
SEC: zelfstandige ondernemer	883.4	96.1	70.2	80.2	52.4	69.8	82.5	90.2	92.7	103.3	146.1
SEC: meewerkend gezinslid	22.0	9.1	5.1	3.6	1.5	1.5	0.7	0.4	0.1	0.1	0.0
SEC: overige zelfstandige	96.7	41.1	16.6	10.9	4.8	6.2	4.4	3.4	2.8	3.1	3.3
SEC: uitkerings- en pensioenontvanger	4444.8	146.2	712.0	757.0	884.3	595.9	454.9	337.0	247.6	174.2	135.7
SEC: uitkeringsontvanger	1297.4	66.1	178.6	176.1	450.4	155.8	113.9	73.5	53.9	21.6	7.5
SEC: ontvanger werkloosheidsuitkering	207.8	12.9	18.7	27.1	27.3	33.3	29.9	23.7	23.4	8.7	2.9
SEC: ontvanger van sociale voorziening	610.3	40.6	126.9	95.2	320.9	21.5	3.1	1.2	0.4	0.3	0.1
SEC: bijstandsontvanger	427.6	37.1	114.5	71.4	199.2	4.5	0.7	0.2	0.0	0.0	0.0
SEC: ontvanger ov. sociale voorziening	182.7	3.5	12.4	23.9	121.7	17.0	2.4	1.0	0.4	0.3	0.1
SEC: arbeidsongeschikte	479.3	12.6	33.0	53.9	102.2	101.0	80.9	48.6	30.0	12.6	4.5
SEC: pensioenontvanger	3147.4	80.1	533.4	580.9	433.9	440.2	341.0	263.5	193.7	152.6	128.2
SEC: (school)kind of student	1350.2	891.7	334.5	116.6	7.0	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 29-5-2018

Populatie: personen met (persoonlijk) inkomen in particuliere huishoudens met waargenomen inkomen.

Bron: [Inkomen van personen; inkomensklassen, persoonskenmerken \(STATLINE\)](#)

Bijlage B. Huishoudens naar hoogte van gestandaardiseerd inkomen en voornaamste inkomensbron.

Inkomen van huishoudens; inkomensklassen, huishoudenskenmerken											
Perioden	2016*										
Onderwerpen	Particuliere huishoudens										
Inkomensbegrippen	Gestandaardiseerd inkomen										
Inkomensklassen	Totaal	Inkomen: 1e 10%-groep (laag inkomen)	Inkomen: 2e 10%-groep	Inkomen: 3e 10%-groep	Inkomen: 4e 10%-groep	Inkomen: 5e 10%-groep	Inkomen: 6e 10%-groep	Inkomen: 7e 10%-groep	Inkomen: 8e 10%-groep	Inkomen: 9e 10%-groep	Inkomen: 10e 10%-groep (hoog inkomen)
Kenmerken van huishoudens	x 1 000										
Particuliere huishoudens	7619.8	762.0	762.0	762.0	762.0	762.0	762.0	762.0	762.0	762.0	762.0
Bron: Inkomen als werknemer/zelfstandige	4636.1	332.2	200.9	284.7	385.9	466.9	529.1	568.6	596.5	632.3	639.1
Bron: Inkomen als werknemer	3965.2	251.3	171.8	255.0	350.4	422.8	476.1	505.8	521.9	536.9	473.3
Bron: Inkomen als zelfstandige (totaal)	670.9	80.9	29.1	29.7	35.5	44.1	53.0	62.9	74.6	95.4	165.7
Bron: Inkomen als zelfstandig ondernemer	491.9	68.0	24.3	24.1	28.3	34.0	39.8	45.6	52.4	64.3	111.0
Bron: Inkomen als dir.-grootaandelh.	157.5	4.0	2.6	3.8	5.7	8.8	11.9	16.1	21.1	29.9	53.5
Bron: Inkomen als overige zelfstandige	21.5	8.9	2.2	1.8	1.4	1.3	1.3	1.1	1.1	1.1	1.3
Bron: Overdrachtsinkomen	2983.7	429.8	561.1	477.3	376.1	295.1	232.9	193.4	165.5	129.7	122.9
Bron: Uitkering inkomensverzekering	2455.7	162.4	338.3	451.8	368.7	292.4	231.9	192.8	165.1	129.5	122.8
Bron: Uitkering werkloosheid	95.6	18.6	21.8	14.4	11.3	9.6	7.2	5.4	3.9	2.5	1.0
Bron: Uitkering arbeidsongeschiktheid	260.1	36.0	82.7	45.6	31.5	24.2	16.1	11.0	7.0	4.3	1.8
Bron: Uitkering pensioen	2099.9	107.8	233.8	391.8	325.9	258.6	208.6	176.4	154.2	122.8	120.0
Bron: Uitkering sociale voorziening	435.9	178.5	220.3	25.0	7.3	2.7	1.0	0.5	0.3	0.2	0.1
Bron: Uitkering bijstand	321.9	143.7	162.6	12.2	2.7	0.5	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Bron: Uitk. sociale voorziening, overig	114.0	34.7	57.7	12.7	4.7	2.1	0.9	0.5	0.3	0.2	0.1
Bron: Studiefinanciering	92.2	89.0	2.5	0.5	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 29-5-2018

Populatie: Particuliere huishoudens met waargenomen inkomen.

Bron: [Inkomen van huishoudens; inkomensklassen, huishoudenskenmerken \(STATLINE\)](#)